

رهنمودها و مطالبات رهبر معظم انقلاب اسلامی در حوزه فضای مجازی

احمد اکبری *

aakbari@noornet.net

علی نعیم‌الدین خانی **

akhani@noornet.net

* مدیر گروه علمی فرهنگ دینی و تبلیغ مرکز نور.

** نویسنده و پژوهشگر.

۲ | رده‌آورد نور ۷۵

فصلنامه اطلاع‌رسانی، آشنایی و مطالعات رایانه‌ای علوم اسلامی

اشاره

نوشته حاضر، با هدف مروری بر فرمایشات مقام معظم رهبری درباره فضای مجازی و فناوری‌های نوین ارتباطی و تبیین فرصت‌ها و تهدیدهای این فضا سامان یافته است. همچنین کوشیده‌ایم به شناسایی ضعف‌ها و قوت‌های مطرح در این حوزه از نگاه ایشان پردازیم و دورنمایی از منویات و دغدغه‌های معظم‌له را ترسیم نماییم.

سال‌هاست که ایشان در حوزه اهمیت فضای مجازی و توجه ویژه به این مقوله، نکات ارزنده و سفارش‌های لازم را بیان می‌نمایند که متأسفانه تاکنون فرمایشات ایشان، هنوز مورد توجه و اهتمام لازم از سوی مسئولان قرار نگرفته است. امید است در دولت سیزدهم، توجه بیشتری از نظر تئوری و عملی به رهنمودهای گهربار رهبری شود و تحولات چشمگیری را در این عرصه کلیدی که به اندازه انقلاب حایز اهمیت است، شاهد باشیم.

کلیدواژگان: فضای مجازی، شورای عالی فضای مجازی، اینترنت ملی، شبکه ملی اطلاعات، مقام معظم رهبری.

مقدمه

امروزه فضای مجازی با زندگی همه افراد جامعه عجین شده و ابزارهای الکترونیکی و بسترهای مجازی به نحوی جزء غیرقابل تفکیک از زندگی انسان‌ها شده است. این مسئله موجب گردیده تا ابعاد تازه‌ای در زندگی مردم نمایان شده و شیوه زندگی مردم تغییر پیدا کند؛ تا جایی که همه شئون زندگی بشر، تحت تأثیر این مقوله قرار گرفته است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که با توجه به وضعیت استفاده مردم از اینترنت و فضای مجازی، بعید نیست که در آینده‌ای نه چندان دور، زندگی مجازی از زندگی حقیقی انسان‌ها هم مهم‌تر شود! بنا بر تحقیقات انجام‌شده و بررسی‌های کارشناسان، ابزارهای نوین ارتباطی و تبلیغاتی و فضای مجازی، در کنار مزایایی که دارد، می‌تواند آسیب‌های فراوانی را متوجه زندگی انسان بنماید. انزوایی، دوری‌گزینی از اطرافیان، خودکشی اینترنتی، سرقت اینترنتی، تخیل‌گرایی، فاصله گرفتن از واقعیت‌ها، پرسه زدن و وقت‌گذرانی در پایگاه‌های غیراخلاقی و ضد ارزشی، ایجاد چالش فکری و جنسی برای جوانان و نوجوانان و اعتیاد افراطی به این مقوله، می‌تواند از مهم‌ترین آسیب‌های فضای باشد.

برخلاف سایر ابزارهای تبلیغاتی، در فضای مجازی مخاطب کاملاً منفعل و متأثر نیست؛ بلکه شرایط برای وی فراهم است؛

به نحوی که در هر جایی که تمایل داشته باشد، می‌تواند حضور پیدا نماید و نقش فعال ایفا کند. این ویژگی، باعث شده است که در سال‌های اخیر، فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، جایگاه قابل توجهی در میان افراد جامعه، به‌ویژه نسل جوان پیدا نمایند و تأثیر فراوانی بر زندگی فردی و اجتماعی و شکل‌دهی هویت آنها بر جای گذارند.

مقام معظم رهبری، چندین سال است که در گفت‌وگوهای خود، هوشیاری در فضای مجازی را مطالبه کرده‌اند؛ چراکه پیدایش فناوری‌های ارتباطاتی و اطلاعاتی و سخن از فرصت‌ها و تهدیدهای آن، به مقوله انقلاب اسلامی هم کشیده شده است؛ تا جایی که استمرار و تکامل انقلاب اسلامی، منوط به توجه خاص و جدی و سرمایه‌گذاری نظام در این زمینه است.

ایشان مانند همیشه از همان ابتدای ظهور فضای مجازی، با نگاه حکیمانه و دقیق، نقاط قوت و ضعف فضای مجازی را مورد توجه قرار دادند و راهبردی‌های لازم در این جهت را بیان نمودند. در نوشته حاضر، ابتدا سعی شد تمامی فرمایشات ایشان که به موضوع فضای مجازی و فناوری‌های نوین ارتباطی مرتبط بود، جمع‌آوری شود. سپس، مواردی که ارتباط کمتری با موضوع داشتند، کنار گذاشته شد و در نهایت، فیش‌های به‌دست‌آمده دسته‌بندی و عنوان‌گذاری گردید.

البته باید گفت آنچه در این سند مورد اشاره قرار گرفته است، تنها بخشی از منظومه نظرات ایشان در حوزه فضای مجازی است و پرداختن به همه مطالب، مستلزم استفاده از ظرفیت وسیع‌تری نظیر کتاب می‌باشد.

اهمیت فضای مجازی

اهمیت فضای مجازی، بر کسی پوشیده نیست. کلمات مقام معظم رهبری در این باره، نشان از اهمیت فوق‌العاده این پدیده در دیدگاه ایشان دارد. ایشان در این باره فرموده‌اند:

«فضای مجازی، خیلی مهم است. آقایانی که در زمینه فضای مجازی نظراتی دارند و ابراز می‌کنند و گاهی می‌گویند که این جزو زندگی اصلی مردم است. که ما هم قبول داریم. الان واقعاً فضای مجازی، یک بخش حقیقی از زندگی مردم شده [است].» (۱)

ایشان در دیدار مسئولان عالی نظام هم از فضای مجازی به عنوان عامل مهم اداره کشور یاد می‌کنند و می‌گویند:

«یکی دیگر از چیزهایی که در مدیریت کشور - که بتوانید کشور را

سال‌هاست که ایشان در حوزه اهمیت فضای مجازی و توجه ویژه به این مقوله، نکات ارزنده و سفارش‌های لازم را بیان می‌نمایند که متأسفانه تاکنون فرمایشات ایشان، هنوز مورد توجه و اهتمام لازم از سوی مسئولان قرار نگرفته است. امید است در دولت سیزدهم، توجه بیشتری از نظر تئوری و عملی به رهنمودهای گهربار رهبری شود و تحولات چشمگیری را در این عرصه کلیدی که به اندازه انقلاب حایز اهمیت است، شاهد باشیم

اداره کنید - تأثیر دارد، مسئله فضای مجازی است. فضای مجازی، خیلی مهم است.» (۲)

مقام معظم رهبری در ابتدای سال ۱۳۹۹ و در سخنرانی نوروزی خود، خطاب به ملت ایران به قوت حضور در فضای مجازی به عنوان یک مسئله حیاتی اشاره کردند و فرمودند:

«امروز قوت در فضای مجازی، حیاتی است. امروز فضای مجازی، حاکم بر زندگی انسان‌هاست در همه دنیا، و یک عده‌ای همه کارهایشان را از طریق فضای مجازی پیش می‌برند. قوت در این [زمینه]، حیاتی است.» (۳)

فضای مجازی، توقف ندارد و باید با توجه به این ویژگی، در مورد آن اقدامات بجا صورت پذیرد. مقام معظم رهبری خطاب به دولتمردان این نکته را گوشزد می‌کنند:

«یک نکته دیگر هم مسئله فضای مجازی است که من می‌خواهم خواهش کنم از جناب آقای رئیس‌جمهور این [را دنبال کنند]؛ چون فضای مجازی، واقعاً یک دنیای رو به رشد غیرقابل توقف است؛ یعنی واقعاً آخر ندارد؛ آدم هرچه نگاه می‌کند، آن چیز اولی بلاآخر، فضای مجازی است. هرچه انسان پیش می‌رود در این

فضا، این همین‌طور ادامه دارد. این یک فرصت‌های بزرگی در اختیار هر کشوری می‌گذارد، تهدیدهایی هم در کنارش دارد؛ ما بایستی کاری کنیم که از آن فرصت‌ها حد اکثر استفاده را بکنیم [و] از این تهدیدها تا آنجایی که ممکن است خودمان را برکنار نگه بداریم.» (۴)

اگرچه این اظهارات و تعبیر راهبردی مقام معظم رهبری، تبیین اهمیت فضای مجازی را به همراه دارد و یکی از اولویت‌ها و ارجحیت‌های مدیریت اجرایی کشور را به‌روشنی بیان می‌کند، اما با وجود این، بی‌توجهی به مدیریت عالمانه و هوشمند مسائل مرتبط با فضای مجازی در کشور و نبود اعمال حاکمیت جمهوری اسلامی بر این فضا، به‌روشنی مشهود است.

ضرورت مدیریت فضای مجازی

افسارگسیختگی فضای مجازی، نیازمند تدبیر و مدیریت است. در این زمینه، کلمات گران‌قدری از مقام معظم رهبری بیان شده است. نمونه‌های زیر، برخی از مهم‌ترین جملات ایشان در این باره است:

«آنچه عرض من است و من روی آن تکیه می‌کنم، این است که فضای مجازی بدون اختیار ما، از بیرون از اختیار ما دارد مدیریت می‌شود؛ بحث، این است. فضای مجازی، یک چیزی نیست که آدم بتواند مثل یک آب روانی هر جور که می‌خواهد از آن استفاده بکند؛ دیگران دارند این آب را به یک سمتی که خودشان می‌خواهند، هدایت می‌کنند؛ آنها دارند مدیریت می‌کنند این فضا را. خب، وقتی که ما می‌دانیم کسانی از بیرون دارند فضای مجازی را - که ما هم دست‌اندرکارش هستیم و مبتلابه ماست - هدایت می‌کنند و مدیریت می‌کنند، ما نمی‌توانیم بیکار بنشینیم در مقابل او؛ ما نمی‌توانیم مردمان را که با فضای مجازی ارتباط دارند، بی‌پناه رها کنیم در اختیار آن مدیری که دارد پشت پرده، فضای مجازی را اداره می‌کند. عوامل مسلط بین‌المللی در این زمینه‌ها به‌شدت فعال‌اند؛ از لحاظ خبردهی، خبررسانی، تحلیل داده‌ها و امثال گوناگون؛ هزاران کار دارد انجام می‌گیرد روی فضای مجازی.

برای خاطر این است که بنده روی مسئله شبکه ملی اطلاعات این همه تأکید می‌کنم. این شورای عالی فضای مجازی و مرکز ملی فضای مجازی که تشکیل داده‌ایم و بنده اصرار داشتم و دارم که این [شورا] تشکیل بشود و رؤسای محترم در آن شرکت کنند و تصمیم‌گیری کنند و اجرا کنند، به خاطر اهمیت این مسئله

است؛ نمی شود این مسئله را رها کرد. و من می بینم که آن اهتمام لازم به خرج داده نمی شود. خب، الآن شبکه ملی اطلاعات اجزایی دارد. این اجزا باید در زمان بندی های مشخص تحقق پیدا کند؛ آدم می بیند که تحقق پیدا نمی کند، از زمان بندی ها عقب اند؛ یا سیاست های اصولی ای در زمینه پهنای باند وجود دارد که مکرر ابلاغ شده. خب، این سیاست ها باید رعایت بشود و اینها مورد درخواست و تأکید مؤکد اینجانب است.» (۵)

رهبر انقلاب اسلامی در بیاناتی که ۲۲ تیرماه ۱۴۰۰ در ارتباط تصویری با نمایندگان یازدهمین دوره مجلس شورای

«متأسفانه، در فضای مجازی کشور ما هم که آن رعایت های لازم با وجود این همه تأکیدی که من کردم، صورت نمی گیرد و در یک جهاتی واقعا ول است که بایستی آن کسانی که مسئول هستند، حواسشان باشد. همه کشورهای دنیا روی فضای مجازی خودشان دارند اعمال مدیریت می کنند؛ [درحالی که] ما افتخار می کنیم به اینکه ما فضای مجازی را ول کرده ایم! این افتخار ندارد؛ این به هیچ وجه افتخار ندارد. فضای مجازی را بایستی مدیریت کرد. از این امکان مردم استفاده کنند، برای مردم بلاشک، وسیله آزادی است، خیلی هم خوب است؛ اما نباید این وسیله را در اختیار دشمن گذاشت که بتواند علیه کشور و علیه ملت توطئه کند.» (۸)

ایشان در جای دیگری می فرمایند:

«این فضای مجازی، امروز از فضای حقیقی زندگی ما چند برابر بزرگ تر شده. بعضی ها اصلاً در فضای مجازی تنفس می کنند. اصلاً آنجا تنفس می کنند؛ زندگی شان در فضای مجازی است. جوانان هم سروکار دارند با فضای مجازی، با انواع و اقسام چیزها و کارها، با برنامه های علمی اش، با اینترنتش، با شبکه های اجتماعی اش، با مبادلات و امثال اینها سروکار دارند؛ خب، اینجا لغزشگاه است.

هیچ کس نمی گوید آقا جاده نکش. اگر شما در یک منطقه ای جاده ای لازم دارید، خیلی خب، جاده بکش، جاده اتوبان هم بکش؛ اما مواظب باش! آنجایی که ریزش کوه محتمل است، آنجا محاسبه لازم را بکنید. ما به دستگاه های ارتباطی خودمان، به مجموعه وزارت ارتباطات و شورای عالی مجازی - که بنده از آن هم گله دارم - سفارشان این است. ما نمی گوئیم این راه را ببندید؛ نه، اینکه بی عقلی است. یک کسانی نشستند، فکر

اسلامی داشتند، بر اهتمام به مسائل کلیدی و اولویت دار تأکید کردند و مسئله مدیریت بر فضای مجازی را یکی از این مسائل مهم عنوان نمودند. ایشان مدیریت فضای مجازی را جزء مسائل کلیدی، کوتاه و میان مدت می دانند و معتقدند حل مسائل مدیریت فضای، هم اولویت دارد و هم باید در مدت کوتاهی حل شود.

«مسئله مدیریت فضای مجازی، جزو مسائل مهم ماست. این مسئله، مسئله بلندمدت هم نیست؛ بلکه مسئله کوتاه مدت و میان مدت و جزو مسائل نزدیک ماست که باید به آن توجه شود. امثال اینها، مسائل کلیدی ای وجود دارد. توجه کنید دچار حاشیه ها نشوید، دچار مسائل فرعی و بی اولویت نشوید.» (۶)

مدیریت فضای مجازی

«یک نکته دیگری که شماها می توانید نقش ایفا کنید در داخل کشور که دیگر ربطی به این رونق تولید ندارد، مسئله امنیت فضای مجازی است. امروز فضای مجازی، در زندگی مردم، دیگر مثل پنج سال پیش و ده سال پیش نیست؛ گسترش فضای مجازی، یک گسترش بسیار وسیع و عظیمی است. خب، این فضای مجازی منافی دارد، امکاناتی دارد، خطراتی هم دارد، خطرات بزرگی هم دارد. چنانچه این فضا ناامن باشد برای مردم، ضررش را مردم می برند.» (۷)

رهبر معظم انقلاب اسلامی در آغاز سال ۱۴۰۰ و در اولین روز از سال نو در سخنرانی زنده تلویزیونی خطاب به ملت شریف ایران، به صراحت از مدیریت فضای مجازی در کشور انتقاد کردند. ایشان فرمودند:

به همه‌جا تعمیم می‌دهند؛ کارهای دشمن اینهاست دیگر؛ اینها کارهای دشمن است؛ برای چه؟ برای اینکه راز پیروزی انقلاب اسلامی را دشمن فهمیده؛ رازش اعتقاد مردم و ایمان مردم است؛ می‌خواهد این ایمان را از بین ببرد. حالا اگر در طبقات سنین بالا نتوانست، [می‌خواهد] این اعتقاد را در جوان و نوجوان و نسل نواز بین ببرد که دیگر مردم پشت سر این انقلاب و این نظام نایستند؛ هدفش این است. اینکه مردم را ناامید کنند، مردم را بدبین کنند، اعتماد به نفس مردم را بگیرند، آینده را تاریک نشان بدهند، کاری است که امروز دشمن دارد می‌کند.» (۱۰)

فرصت‌های فضای مجازی

وقتی صحبت از فضای مجازی می‌شود، قریب به اتفاق ذهن افراد متوجه سایت‌ها و صفحات وب می‌شود و حال آنکه این فضا بسیار گسترده و وسیع است و مواردی مانند: شبکه‌های خبری و اجتماعی مجازی چند لایه، بازی‌های آنلاین، آموزشگاه‌های الکترونیک، اتاق‌های گفت‌وگو، بانک‌های اطلاعاتی دیجیتال و پیام‌رسان‌ها را شامل می‌شود. بنابراین، چه بخواهیم و چه نخواهیم، نه تنها همه ما از کاربران فضای مجازی و ابزارهایی با هوش مصنوعی شده‌ایم، بلکه فضای مجازی به موازات زندگی حقیقی، تأثیرات خود را بر محیط، رفتار، باور و روابط اجتماعی ما برجای گذاشته و می‌گذارد و چاره و گریزی جز پذیرش آن نیست.

در چنین شرایطی، بهترین گزینه برای مواجهه با آن، شناخت دقیق این پدیده است. باید فرصت‌ها و تهدیدات آن را بشناسیم تا بتوانیم آگاهانه به سراغ آن برویم. مسئولان امر به جای رها کردن این محیط بسیار مهم و تأثیرگذار، باید برای هدایت و فرصت‌سازی از آن، برنامه و راهبرد داشته باشند.

پیدایش فناوری‌های ارتباطاتی و اطلاعاتی، فرصت‌ها و تهدیدهای انقلاب را چنان برجسته کرده که استمرار و تکامل انقلاب اسلامی منوط به توجه خاص و جدی و سرمایه‌گذاری نظام در این زمینه است. توجه به فرصتی که فضای مجازی فراهم نموده است، در کلمات گهربار رهبر معظم انقلاب هم دیده می‌شود.

* شناخت و دفع شبهات

«امروز شما ملاحظه کنید، هر انسانی که فرض کنید یک تبلت دستش باشد، با همه افکار و حرف‌های انحرافی می‌تواند روبه‌رو و مواجه بشود؛ حالا به قدری که ظرفیت دارد. با این نگاه به مسئله نگاه کنید که شما چقدر نقش می‌توانید ایفا کنید. به نظر من، این وسایل رسانه‌ای جدید، هم یک فرصت است، هم یک خطر

کرده‌اند، یک راهی باز کرده‌اند به عنوان این فضای مجازی، و به قول خودشان سایبری، خیلی خوب، از این استفاده کنید؛ منتها استفاده درست بکنید؛ دیگران دارند استفاده درست می‌کنند؛ بعضی از کشورها طبق فرهنگ خودشان، این دستگاه‌ها را قبضه کرده‌اند. ما چرا نمی‌کنیم؟ چرا حواسمان نیست؟ چرا رها می‌کنیم این فضای غیرقابل کنترل و غیرمنضبط را؟ مسئول‌اند؛ یکی از مسئولین هم همین‌ها هستند؛ دستگاه وزارت ارتباطات است.» (۹)

رها نمودن فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و همه ظرفیت‌های دیگر این حوزه، می‌تواند استحکام پایه‌های اساسی انقلاب اسلامی را به خطر بیندازد. ایشان در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی فرموده‌اند:

«ما در مورد فضای مجازی این را می‌گوییم؛ می‌گوییم مواظب شلیک توپخانه دشمن باشید در این فضا؛ حواستان باشد. از این فضا، دشمن علیه هویت شما، موجودیت شما، نظام شما، انقلاب شما استفاده نکند. آمارهای بی‌پایه می‌دهند، دروغ می‌گویند، نسبت دروغ می‌دهند، چهره‌های مورد قبول مردم را که باید مردم به اینها اعتقاد داشته باشند، تخریب می‌کنند، موفقیت‌های انقلاب را کتمان می‌کنند، دروغ‌انگاری می‌کنند؛ ناموفقیت‌ها را، ضعف‌ها را، کاستی‌ها را اگر یکی است، هزار تا جلوه می‌دهند، اگر یک‌جاست،

رهبر انقلاب اسلامی بر اهتمام به مسائل کلیدی و اولویت‌دار تأکید کردند و مسئله مدیریت بر فضای مجازی را یکی از این مسائل مهم عنوان نمودند. ایشان مدیریت فضای مجازی را جزء مسائل کلیدی، کوتاه و میان‌مدت می‌دانند و معتقدند حل مسائل مدیریت فضای، هم اولویت دارد و هم باید در مدت کوتاهی حل شود

است؛ فرصت از دو نظر، خطر از یک جهت، خطر از این جهت ممکن است این حرف‌ها و شبهه‌ها، در ذهن جوان‌ها و در ذهن غیرجوان‌ها اثر بگذارد و اینها را منحرف کند؛ این، جهت خطر است.

اما از دو جهت، فرصت است: یکی اینکه ما مطلع می‌شویم که چه شبهه‌هایی وجود دارد. یکی از مشکلات کار ما این است که ما شبهه‌ها را نمی‌شناسیم. من می‌بینم خیلی از آقایان محترم خب با دانشجو مواجه‌اند، [اما] آنچه در ذهن او و در دل او می‌گذرد را نمی‌دانند. ما به برکت فضای مجازی و این رسانه عظیم عمومی می‌توانیم کشف کنیم که چه چیزهایی امروز مطرح است؛ این، یک فرصت [است] که خب فرصت بسیار بالارزشی است. فرصت دوم هم این است که از همین طریق می‌توانیم شبهه را برطرف کنیم و آن را ازاله کنیم. بنابراین، اینکه گفت «هر عسری، دو یسر همراهش است»، اینجا این تهدید، دو فرصت همراه خودش دارد که از این دو فرصت باید حداکثر استفاده را کرد.» (۱۱)

* توصیه به حق و بصیرت‌آفرینی

«امروز فضای مجازی، یک فرصتی است برای این کار. حالا دشمنان از فضای مجازی جور دیگر استفاده می‌کنند؛ اما شما جوان‌های عزیز، این جوری از آن استفاده کنید. از فضای مجازی استفاده کنید برای امیدآفرینی، برای توصیه به صبر، برای توصیه به حق، برای بصیرت‌آفرینی، برای توصیه به خسته نشدن، تنبلی نکردن، بیکاره نماندن و مانند اینها.» (۱۲)

* انتقال پیام مناسب

رهبر معظم انقلاب، پدیده نوین فضای مجازی را از بزرگ‌ترین نمادهای تحول جهانی در چند دهه اخیر و از امتیازات برجسته عصر حاضر معرفی می‌کند و بر لزوم بهره‌گیری صحیح از این ابزار کارآمد تأکید می‌کند و می‌فرماید:

«یکی از خصوصیات ممتاز دیگر امروز، آماده بودن وسایل رساندن پیام است؛ همین فضای مجازی که این برادرمان به تفصیل و خیلی خوب بیان کردند و تعبیر خوبی است که ایشان کرد و به ذهن بنده هم اتفاقاً همین تعبیر قبلاً رسیده بود که «اسمش فضای مجازی است؛ درحالی که واقعاً فضای حقیقی است»؛ یعنی این فضا درون زندگی بسیاری از مردم حضور دارد. خب، همین فضای مجازی یک ابزار است؛ یک ابزار بسیار کارآمد برای اینکه شما بتوانید پیامتان را به اقصی نقاط دنیا برسانید، به گوش همه برسانید. این [امکان]، دیروز نبود؛ امروز هست. یکی از امتیازات، این است.» (۱۳)

* انتشار معارف اسلامی

«می‌توان از عرصه‌ی فضای مجازی حداکثر منافع را [کسب کرد]؛ همان کاری که دشمن می‌کند، شما [هم] می‌توانید بکنید؛ در جهت عکس؛ [یعنی] مفاهیم اسلامی و معارف اسلامی را پخش کنید؛ بدون هیچ مانع و رادعی.» (۱۴)

تهدیدهای فضای مجازی

استفاده از فضای مجازی، با وجود فرصت‌های فراوانی که دارد و باعث سهولت امور می‌شود، در صورت عدم مدیریت صحیح و رها ساختن آن، می‌تواند آسیب‌ها و نتایج ناگواری را در پی داشته باشد. در کلمات و بیانات مقام معظم رهبری، به برخی از این تهدیدها اشاره شده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این باره تعابیر جالب و دقیقی را به کار برده‌اند؛ تعابیری مانند اینکه «اینترنت، یکی از نعم بزرگ الهی است؛ اما در عین حال، یک نعمت بزرگ هم هست؛ یعنی یک چاقوی دو دم و خطرناک... . اینترنت، الآن مثل

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این

حکم، با اشاره به اهمیت شورای

عالی فضای مجازی در «مواجهه

هوشمندانه و مقتدرانه با تحولات

این عرصه» و همچنین، وظیفه اصلی

این تشکیلات، یعنی «سیاست‌گذاری،

مدیریت کلان و برنامه‌ریزی و

تصمیم‌گیری‌های لازم و به‌هنگام و

نظارت و رصد کارآمد و روزآمد

در فضای مجازی»، ده محور مهم

وظایف و مأموریت‌های شورای

عالی فضای مجازی را ابلاغ کردند

یک جریان افسارگسیخته است...»

برخی از تهدیدهای فضای مجازی از نگاه رهبری را می‌توان چنین برشمرد:

* ترویج ناهنجاری‌های اخلاقی

«ادب اسلامی را در جامعه بگسترانید. عزیزان من! یکی از چیزهای بسیار مهم، حفظ ادب اسلامی در سخن گفتن است که متأسفانه امروز با گسترش فضای مجازی به تدریج این ادب اسلامی دارد کم‌رنگ می‌شود. بدزبانی، بدگویی و مانند اینها بایستی در جامعه جمع بشود. امروز بعضی سعی می‌کنند یا بی‌توجهی می‌کنند و این در جامعه، به خصوص در بعضی از رسانه‌ها - چه رسانه‌های صوتی، چه رسانه‌های تصویری - و به خصوص در فضای مجازی رو به گسترش است. شما بایستی در بیان خودتان، در شیوه کار خودتان، به نحوی عمل بکنید که گسترش این [بدزبانی و بدگویی] وجود نداشته باشد.» (۱۵)

«الان در فضای مجازی معمول شده، کار عادی و رایجی است که به همدیگر بدگویی کنند؛ این به آن، آن به این تهمت بزنند، یک ضعف کوچک را بزرگ کنند، آبروی مؤمن را ببرند که معلوم هم نباشد چه کسی است؛ خب، خیلی چیز بدی است. در بین جوان‌های ما یک چنین چیزهایی وجود دارد که باید جلوی آنها گرفته بشود؛ این، با تربیت معنوی [ممکن است].» (۱۶)

رهبر انقلاب یازدهم شهریورماه ۹۹ نیز در بیاناتی در ارتباط

تصویری با رؤسا و مدیران آموزش و پرورش، به آفات و زیان‌های احتمالی در آموزش مجازی اشاره داشتند. ایشان فرمودند:

«در باب آموزش مجازی، یک نکته دیگر هم وجود دارد و آن، زیان‌هایی است که احتمالاً در آموزش مجازی وجود دارد. حالا این شبکه «شاد» که به وجود آمده، بسیار چیز خوبی است؛ منتها بایست مراقبت کنید تا این، موجب این نشود که جوان‌ها وارد فضای بی‌بندوبار و رهای اینترنت بشوند و سرشان گرم بشود به یک چیزهای دیگری که هم از لحاظ اخلاقی، هم از لحاظ اعتقادی، خطرهای بزرگی برای اینها دارد؛ این را باید کاملاً مراقبت بکنید؛ یعنی پیش‌بینی کنید. البته دیروز پریروز در زمینه فکری که آموزش و پرورش در این زمینه کرده، به من یک گزارشی دادند؛ منتها باید کار کنید در این زمینه؛ یعنی کاری است که نمی‌شود آن را رها کرد.» (۱۷)

«خیلی از شما [معلم]ان قاعدتاً با فضای مجازی آشنا هستید؛ واقعاً در فضای مجازی ادب رعایت می‌شود؟ حیا رعایت می‌شود؟ خب نمی‌شود دیگر؛ یا در بخش مهمی [رعایت] نمی‌شود. اینها را باید رشد داد در نوجوان و جوان.» (۱۸)

* انزوای نسل جدید از خانواده

«بحث به اصطلاح انس بچه‌ها با فضای مجازی، محسناتی دارد، عیوبی هم دارد. یکی از عیوبش این است که گفتیم؛ یکی از عیوبش منزوی شدن بچه‌ها در خانه است؛ وقتی که با این تبلت و مانند اینها آشنا شدند، می‌روند سرگرم آن کار می‌شوند و از محیط خانه و خانواده در واقع به تدریج دور می‌شوند. باید به اینها توجه کنید و مراقبت کنید.» (۱۹)

بایسته‌های حضور در فضای مجازی

حضور در فضای مجازی و استفاده از امکانات و قابلیت‌های آن، نیازمند توجه و شناخت کافی برای رعایت بایدها و نبایدهای مرتبط با آن است. در برخی از کلمات مقام معظم رهبری می‌توان نمونه‌هایی از بایسته‌های حضور در فضای مجازی را پیدا کرد که در ذیل به آنها اشاره می‌کنیم:

* جریان‌سازی

«دستگاه‌های مختلفی در فضای مجازی حضور دارند؛ اما حضور در این فضا باید یک حضور جریان‌ساز باشد؛ ضمن اینکه بهترین راه شناسایی و ارتباط با گروه‌های مؤثر فرهنگی و یافتن سؤال‌ها

و سرنخ‌های فکری آنان، استفاده از فضای مجازی است.» (۲۰)

* مقابله با دشمن

«جوان‌ها امروز در فضای مجازی فعال‌اند؛ فضای مجازی می‌تواند ابزاری باشد برای زدن توی دهن دشمنان.» (۲۱)

* تشکیل جبهه واحد ضد آمریکایی

«یکی دیگر از مسائلی که به نظر می‌توانید شما - تشکل‌های دانشجویی - انجام بدهید، تشکیل یک جبهه واحد ضد آمریکایی و ضد صهیونیستی در سطح دانشجویان جهان اسلام است؛ این کار را بکنید. بنشینید، فکر کنید، بعد یک جبهه ضد صهیونیستی و ضد آمریکایی [تشکیل بدهید]. امروز وسیله ارتباط هم آسان است؛ دیگر نامه‌نگاری و پست و تلگراف و مانند اینها لازم ندارد. در فضای مجازی تماس بگیرید؛ کم‌اینکه در موارد مشابهی این کار انجام گرفته. به قول این فرنگی‌مآب‌ها، یک کمپین‌های عمومی دنیای اسلامی تشکیل بدهید علیه تسلط آمریکا؛ از لحاظ ضدیت با سیاست‌های آمریکایی و سیاست‌های صهیونیستی. میلیون‌ها عضو وارد این مجموعه بشوند، وارد این جریان فکری بشوند و برایشان خوراک تهیه کنید؛ آن‌وقت آنها هم برای شما خوراک تهیه می‌کنند؛ چون در دنیای اسلام هم بالأخره افکار خوب دانشجویی وجود دارد؛ یک جمعیت عظیم دانشجویی در دنیای اسلام به وجود بیاورد.» (۲۲)

* تولید و به‌روزرسانی ابزارهای پیشرفت

«ابزار بایستی پیشرفته باشد؛ بایستی ناوابسته باشد؛ ابزار مال خود شما باید باشد؛ خود شما بایستی ابزار را به وجود آورده باشید، تولید کرده باشید، ابداع کرده باشید؛ به معنای حقیقی کلمه، مالک ابزار باید باشید. [ابزار] به‌روز باید باشد. یک ابزاری است که از ده سال قبل مورد استفاده قرار می‌گیرد، امروز ممکن است به درد نخورد؛ ببینید امروز چه چیزی لازم داریم. در مورد ابزار بایستی به‌روز باشید. ابزار بایستی متنوع باشد؛ [متناسب با] زمین و آسمان و فضا و دریا و مرز و درون قلب کشور، همه جا، و ابزار اطلاعاتی و ابزار عملیاتی و همه جور ابزار. تنوع در ابزار هم جزو چیزهایی است که بایستی مورد توجه باشد. مسئله فضای مجازی، امروز جزو ابزارهاست؛ مسئله بازی جنگ، امروز جزو ابزارهاست؛ به اینها بایستی توجه کنید.» (۲۳)

* مبارزه با کفر و الحاد و نفاق

«پس باید با کفر، با نفاق، با عناد با دین، مبارزه کرد. این مبارزه‌ای است که در جمهوری اسلامی آسان است، در جاهای دیگر سخت است... مبارزه فقط شمشیر کشیدن نیست؛ این شمشیر زبان،

رهنبر انقلاب همچنین، برنامه‌ریزی و حمایت دولت، به‌ویژه معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، برای گسترش صنایع مرتبط با فناوری ارتباطات را بسیار ضروری خواندند و تأکید کردند: گسترش این صنایع از طریق شرکت‌های دانش‌بنیان، تأثیر بالایی در اشتغال‌زایی و تحول در اقتصاد کشور خواهد داشت

یک شمشیر مؤثر است. شما می‌بینید امروز تبلیغات در دنیا دارد حرف اول را می‌زند. ابزار تبلیغات هم که فراوان است؛ این فضای مجازی و اینها که روزبه‌روز دارد توسعه پیدا می‌کند، شما از این توان استفاده کنید.» (۲۴)

اهمیت تشکیل شورای عالی فضای مجازی

شورای عالی فضای مجازی در تاریخ ۱۷ اسفند ۱۳۹۰ با فرمان رهبر معظم انقلاب راه‌اندازی گردید. مقرر شده است که این شورا سیاست‌گذار اصلی و محوری فضای مجازی کشور باشد. برنامه‌ریزی کلان، نظام‌سازی، تعریف و تعیین قلمرو پروژه‌های ملی و نظارت بر آنها، تقسیم کار ملی بین دستگاه‌های اجرایی فعال و ایجاد هماهنگی بین آنها در این حوزه در کنار پایش مستمر فرصت‌ها و تهدیدهای این حوزه و نیز ایجاد بسترهای لازم برای تولید محتوای بومی متناسب با هویت ایرانی - اسلامی، از مسئولیت‌های اصلی این شورا به حساب می‌آید.

مقام معظم رهبری با عنایت ویژه این شورا را تأسیس کردند و وظایف مهمی را برای آن مشخص نمودند. در حکم انتصاب اعضای این شورا که در دور دوم در سال ۱۳۹۴ منتشر کردند،

نکاتی را متذکر شدند که حکایت از حساسیت و اهمیت وظایف این شورا دارد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این حکم، با اشاره به اهمیت شورای عالی فضای مجازی در «مواجهه هوشمندانه و مقتدرانه با تحولات این عرصه» و همچنین، وظیفه اصلی این تشکیلات، یعنی «سیاست‌گذاری، مدیریت کلان و برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های لازم و به‌هنگام و نظارت و رصد کارآمد و روزآمد در فضای مجازی»، ده محور مهم وظایف و مأموریت‌های شورای عالی فضای مجازی را ابلاغ کردند.

متن حکم رهبر انقلاب اسلامی به این شرح است:

«پیدایش فضای مجازی در چند دهه اخیر، یکی از بزرگ‌ترین نمادهای تحول جهانی است؛ رخدادی که تأثیرات شگرف آن هر روز در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی و دفاعی در عرصه ملی و بین‌المللی نمود بیشتری پیدا می‌کند.

اکنون بیش از سه سال از تشکیل شورای عالی فضای مجازی می‌گذرد؛ شورایی که با مرکز ملی فضای مجازی وابسته به آن، به عنوان نقطه کانونی مواجهه هوشمندانه و مقتدرانه با تحولات پُرشتاب این عرصه، برای استفاده از فرصت‌ها و ظرفیت‌ها و مقابله با آسیب‌ها و تهدیدات آن شناخته شده است.

وظیفه اصلی این تشکیلات، سیاست‌گذاری، مدیریت کلان و برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های لازم و به‌هنگام و همچنین، نظارت و رصد کارآمد و روزآمد در این عرصه می‌باشد. لذا لازم است با توجه به تحولات سریع و پیچیده در این میدان از یک طرف، و نیازهای واقعی و متراکم کشور از طرف دیگر، خود را برای انجام رسالتی سنگین در یک دوره چهار ساله آماده کند.

اینجانب ضمن تأکید بر مفاد حکم اولیه تشکیل شورا و پیوست آن، ضروری می‌دانم که نکات و موارد زیر، مورد اهتمام و توجه جدی رئیس و اعضای محترم شورای عالی فضای مجازی قرار گیرد.

۱. انحلال شوراهای عالی مصوب در گذشته که موازی این شورا هستند، به منظور تحکیم جایگاه فراقوه‌ای و موقعیت محوری و کانونی شورای عالی و نیز انتقال وظایف آن شوراها به شورای عالی فضای مجازی.

۲. تثبیت و تقویت جایگاه مرکز ملی فضای مجازی به عنوان بازوی شورای عالی فضای مجازی در جهت تحقق تصمیمات آن شورا با وظایف: رصد وضعیت جاری فضای مجازی و پیش‌بینی و آینده‌نگری تحولات در این فضا در سطح ملی و بین‌المللی، ایجاد

اهمیت فضای مجازی و
دغدغه‌های ناشی از این فضا، بارها
در سخنان و بیانات رهبر انقلاب
اسلامی شنیده شده است. ایشان
در فرصت‌های متعددی که سخن
از فضای مجازی بوده، خطر غفلت
از آسیب‌های مرتبط با این فضا را
گوشزد نموده و راهکارهای مهم و
عملی برای استفاده از فرصت‌های
ایجادشده در این فضا را ابراز
داشته‌اند

هماهنگی و هم‌افزایی میان وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مختلف ذی‌ربط در ابعاد علمی، فنی، اقتصادی، بازرگانی، حقوقی، انتظامی، امنیتی و دفاعی مرتبط با فضای مجازی و نظارت مستمر بر عملکرد دستگاه‌ها و بخش‌های ذی‌ربط در چارچوب مصوبات شورای عالی.

۳. ارتقای جمهوری اسلامی ایران به قدرت سایبری در طراز قدرت‌های تأثیرگذار جهانی و برخورداری از ابتکار عمل و قدرت تعامل با دیگر کشورها در جهت شکل‌دهی به قواعد و قوانین مرتبط با فضای مجازی در عرصه جهانی با رویکرد اخلاق‌مدار و عادلانه.

۴. اهتمام ملی و همه‌جانبه و سرمایه‌گذاری جدی در امر ایجاد و توسعه انواع فناوری‌ها و صنایع کاملاً پیشرفته و رقابتی، خصوصاً با استفاده و ایجاد رشته‌های نوین دانشگاهی و تربیت سرمایه‌های انسانی متعهد، متخصص و کارآمد مورد نیاز در بخش‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، محتوایی و خدماتی در تمامی ابعاد فضای مجازی، به‌ویژه در برنامه ششم توسعه و برنامه‌ریزی سالانه کشور.

۵. تسریع در راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، پس از تصویب طرح

آن در شورای عالی و نظارت مستمر و مؤثر مرکز ملی بر مراحل راه‌اندازی و بهره‌برداری از آن.

۶. اهتمام ویژه به سالم‌سازی و حفظ امنیت همه‌جانبه فضای مجازی کشور و نیز حفظ حریم خصوصی آحاد جامعه و مقابله مؤثر با نفوذ و دست‌اندازی بیگانگان در این عرصه.

۷. ترویج هنجارها، ارزش‌ها و سبک زندگی اسلامی ایرانی و ممانعت از رخنه‌ها و آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی در این عرصه و مقابله مؤثر با تهاجم همه‌جانبه فرهنگی و نیز ارتقای فرهنگ کاربری و سواد فضای مجازی جامعه.

۸. احراز جایگاه و سهم مناسب برای اقتصاد دانش‌بنیان در فضای مجازی در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی کشور و برنامه‌ریزی همه‌جانبه برای بهبود شرایط کسب و کار مرتبط با فناوری‌های مجازی و بهره‌گیری از فرصت‌های اشتغال‌زایی و نیز رونق محتوا، خدمات و تجارت در این عرصه.

۹. توسعه محتوا و خدمات کارآمد و رقابتی منطبق بر ارزش‌ها و فرهنگ اسلامی - ایرانی در تمامی قلمروهای مورد نیاز جامعه و جلب مشارکت‌های مردمی و به‌کارگیری ظرفیت‌های بخش خصوصی در این زمینه.

۱۰. تدوین و تصویب نظام‌های امنیتی، حقوقی، قضایی و انتظامی مورد نیاز در فضای مجازی. / سید علی خامنه‌ای. (۲۵)

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در فرصتی دیگر، در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای شورای عالی فضای مجازی، این شورا را مرکز اصلی سیاست‌گذاری آگاهانه، مسئولانه و مقتدرانه در خصوص فضای مجازی خواندند و با اشاره به گسترش روزافزون و پُرسرعت پدیده عظیم و بی‌نظیر فضای مجازی تأکید کردند: باید با استفاده از توانایی‌ها و استعداد‌های جوان کشور و با سیاست‌گذاری صحیح و اقدامات سنجیده و هماهنگ و بدون از دست دادن زمان، به سوی خروج از حالت انفعال در عرصه فضای مجازی، و حضور فعال و تأثیرگذار و تولید محتوای اسلامی متقن و جذاب حرکت کنیم.

ایشان با اشاره به تأثیرگذاری گسترده فضای مجازی به عنوان یک قدرت نرم فوق‌العاده در عرصه‌های مختلف، از جمله: فرهنگ، سیاست، اقتصاد، سبک زندگی، ایمان، اعتقادات دینی و مسائل اخلاقی، بر لزوم طراحی مناسب و دقیق برای حفظ حریم امنیت فکری و اخلاقی جامعه در این عرصه تأکید کردند و افزودند: لازمه حضور فعال و تأثیرگذار در فضای مجازی، «تمرکز در تصمیم‌گیری»، «جدیت در اجرا بدون از دست دادن زمان»، «هماهنگی میان دستگاه‌ها» و «پرهیز از موازی‌کاری و تعارض» است.

رهبر انقلاب همچنین، برنامه‌ریزی و حمایت دولت، به‌ویژه معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، برای گسترش صنایع مرتبط با فناوری ارتباطات را بسیار ضروری خواندند و تأکید

کردند: گسترش این صنایع از طریق شرکت‌های دانش‌بنیان، تأثیر بالایی در اشتغال‌زایی و تحول در اقتصاد کشور خواهد داشت. (۲۶)

شبکه ملی اطلاعات و ضرورت کنترل اطلاعات

شبکه ملی اطلاعات، پروژه‌ای است برای توسعه شبکه زیرساخت امن و پایدار ملی در ایران. این شبکه، با نام‌های دیگری مانند: اینترنت ملی، اینترنت ملی ایران و شبکه ملی اینترنت نیز شناخته می‌شود. بر اساس تعریفی که در تبصره ۲ ماده ۴۶ قانون برنامه پنجم توسعه درباره شبکه مورد بحث آمده است و شورای عالی فضای مجازی نیز آن را تصویب کرده، شبکه ملی اطلاعات کشور، شبکه‌ای مبتنی بر قرارداد اینترنت (IP)، به همراه سوئیچ‌ها و مسیریاب‌ها و مراکز داده‌ای است؛ به صورتی که درخواست‌های دسترسی داخلی و اخذ اطلاعاتی که در مراکز داده داخلی نگهداری می‌شوند، به هیچ‌وجه از طریق خارج کشور مسیریابی نشود و امکان ایجاد شبکه‌های اینترنت، خصوصی و امن داخلی در آن فراهم شود.

ایده اولیه شبکه ملی اطلاعات در سال ۱۳۸۴ در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تحت عنوان «اینترنت ملی» و «شبکه ملی اینترنت» مطرح شد. مراحل مطالعاتی این پروژه، در دولت نهم انجام شد و در ادامه، این پروژه در سال ۱۳۸۹ با عنوان «شبکه ملی اطلاعات» در قانون برنامه پنجم توسعه گنجانده شد. هدف مسئولان این بود که کار این برنامه تا سال ۱۳۹۵ به اتمام برسد و بهره‌برداری از آن آغاز شود. تا پایان دولت دهم، اصلاحاتی در

طراحی این شبکه صورت گرفت و مرحله آزمایشی آن انجام شد. در دولت یازدهم، الزامات این شبکه توسط شورای عالی فضای مجازی تعیین گردید و نسخه اولیه آن افتتاح شد. متأسفانه، این پروژه به معنای واقعی خود، راه‌اندازی نشده است. در کلمات مقام معظم رهبری، نگرانی از کوتاهی‌های صورت‌گرفته در راه‌اندازی جدی شبکه ملی اطلاعات دیده می‌شود:

«در مسئله فضای مجازی، آنچه از همه مهم‌تر است، مسئله شبکه ملی اطلاعات است. متأسفانه، در این زمینه کوتاهی شده، کاری که باید انجام بگیرد، انجام نگرفته؛ این [طور] نمی‌شود. اینکه ما به عنوان اینکه نباید جلوی فضای مجازی را گرفت، در این زمینه‌ها کوتاهی کنیم، این مسئله‌ای را حل نمی‌کند و منطقی درستی هم نیست. خب، امروز فضای مجازی مخصوص ما که نیست، همه دنیا امروز درگیرند با فضای مجازی؛ کشورهایی که شبکه ملی اطلاعات درست کرده‌اند و [فضای مجازی را] کنترل کرده‌اند به نفع خودشان و به نفع ارزش‌های مورد نظر خودشان، یکی دو تا نیستند.

بهترین کشورها، قوی‌ترین کشورها، در این زمینه‌ها خط قرمز دارند؛ راه نمی‌دهند؛ خیلی از بخش‌های فضای مجازی اعزام شده از سوی آمریکا و دستگاه‌های پشت سر و پشت صحنه، این قضیه را راه نمی‌دهند؛ کنترل می‌کنند. ما هم باید کنترل کنیم؛ این کنترل کردن، معنایش این نیست که ما ملت را از فضای مجازی محروم کنیم؛ نه، معنایش این نیست.

امروز بهمنی از گزاره‌های درست و نادرست دارد روی سر مراجعین اینترنت ما فرود می‌آید؛ اطلاعات غلط، اطلاعات نادرست، اطلاعات مضر، شبه اطلاعات - بعضی چیزها اطلاعات واقعی نیست؛ اطلاع‌نمایی است - خب اینها دارد مثل یک بهمنی فرود می‌آید؛ ما چرا باید اجازه بدهیم این اتفاق بیفتد؟ ما چرا باید اجازه بدهیم آن چیزهایی که برخلاف ارزش‌های ماست، برخلاف آن اصول مسلم ماست، برخلاف همان اجزا و عناصر اصلی هویت ملی ماست، به وسیله کسانی که بدخواه ما هستند، در داخل کشور توسعه پیدا کند؟ نه. کاری کنید که از منافع و سودها و بهره‌های فضای مجازی همه بتوانند استفاده کنند، سرعت اینترنت را افزایش هم بدهید - این کارهایی که باید انجام بگیرد، انجام بگیرد - اما در آن چیزهایی که به ضرر کشور شما، به ضرر جوان شما و به ضرر افکار عمومی شما نیست؛

حضرت آیت الله خامنه ای با اشاره به تأثیر گذاری گسترده فضای مجازی به عنوان یک قدرت نرم فوق العاده در عرصه های مختلف، از جمله: فرهنگ، سیاست، اقتصاد، سبک زندگی، ایمان، اعتقادات دینی و مسائل اخلاقی، بر لزوم طراحی مناسب و دقیق برای حفظ حریم امنیت فکری و اخلاقی جامعه در این عرصه تأکید کردند و افزودند: لازمه حضور فعال و تأثیر گذار در فضای مجازی، «تمرکز در تصمیم گیری»، «جدیت در اجرا بدون از دست دادن زمان»، «هماهنگی میان دستگاهها» و «پرهیز از موازی کاری و تعارض» است

۶. در فناوری ارتباطی و اطلاعاتی، وابستگی به بیگانگان معنا ندارد؛

۷. تبلیغ مفاهیم و معارف اسلامی در فضای مجازی ضروری است؛

۸. مبارزه با کفر و الحاد و نفاق در فضای مجازی، بهتر صورت می گیرد؛

۹. برنامه ریزی برای رفع آسیب های فضای مجازی برای کودکان و نوجوانان، کار مهم دست اندکاران امر آموزش است؛

۱۰. در تولید محتوا برای فضای مجازی باید به امید آفرینی توجه شود؛

۱۱. تأمین امنیت فضای مجازی، لازم است؛

۱۲. فضای مجازی، ظرفیت مناسبی برای شناختن شبهات و پاسخگویی به آنهاست؛

۱۳. تولید و ترویج بازی های ایرانی باید در بستر فناوری های جدید صورت پذیرد؛

۱۴. راه اندازی شبکه ملی اطلاعات برای مدیریت محتوای فضای مجازی، ضروری است و از اصول اساسی به شمار می رود؛

۱۵. شورای عالی اطلاع رسانی، نقش مهمی در مدیریت و برنامه ریزی صحیح و کارآمد برای همه ابعاد مختلف فضای مجازی دارد. ■

این، چیز خیلی مهمی است؛ این کار باید انجام بگیرد. بنابراین، مسئله شبکه ملی اطلاعات هم خیلی مهم است.» (۲۷)

سخن پایانی

اهمیت فضای مجازی و دغدغه های ناشی از این فضا، بارها در سخنان و بیانات رهبر انقلاب اسلامی شنیده شده است. ایشان در فرصت های متعددی که سخن از فضای مجازی بوده، خطر غفلت از آسیب های مرتبط با این فضا را گوشزد نموده و راهکارهای مهم و عملی برای استفاده از فرصت های ایجاد شده در این فضا را ابراز داشته اند.

از سخنان برگزیده از بیانات ایشان که بخشی از آن از نظر گذشت و نیز از سایر کلمات و بیانات ایشان دغدغه مندی معظم له نسبت به این فضای گسترده و بدون اول و آخر، فهمیده می شود. در مجموع، می توان موارد زیر را به عنوان جمع بندی و چکیده نظرات مقام معظم رهبری درباره فضای مجازی و فناوری های ارتباطی جدید برشمرد:

۱. پدیده فضای مجازی، از اهمیت والایی برخوردار است؛

۲. فضای مجازی، نیازمند یک مدیریت صحیح و کارآمد است و نباید رها و افسارگسیخته باشد؛

۳. در فضای مجازی باید قوی شد. این مسئله، حیاتی است؛

۴. از فرصت های این بستر باید به خوبی استفاده کرد؛

۵. در فضای مجازی باید از بد اخلاقی ها و ناهنجاری های اخلاقی پرهیز نمود؛

پی‌نوشت‌ها

۱. بیانات در ارتباط تصویری با جلسه هیئت دولت، ۰۲/۰۶/۹۹.
۲. بیانات در دیدار مسئولان عالی نظام، ۲۲/۰۳/۹۶.
۳. سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران، ۹۹/۰۱/۰۳.
۴. بیانات در دیدار اعضای هیأت دولت، ۹۵/۰۶/۰۳.
۵. بیانات در ارتباط تصویری با جلسه هیئت دولت، ۰۲/۰۶/۹۹.
۶. بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۰/۰۴/۲۲.
۷. بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی انتظامی، ۹۸/۰۲/۰۸.
۸. بیانات در سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران، ۱۴۰۰/۰۱/۰۱.
۹. بیانات در دیدار جمعی از معلمان و فرهنگیان، ۹۵/۰۲/۱۳.
۱۰. بیانات در جمع اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۹۶/۰۱/۰۶.
۱۱. بیانات در جمع مدیران و اساتید موسسه امام صادق(علیه السلام)، ۹۶/۰۳/۰۱.
۱۲. بیانات در سخنرانی تلویزیونی به مناسبت عید سعید مبعث، ۹۹/۱۲/۲۱.
۱۳. بیانات در دیدار حوزه‌های علمیه استان تهران، ۹۶/۰۶/۰۶.
۱۴. بیانات در اولین جلسه درس خارج در سال تحصیلی ۱۳۹۵، ۹۵/۰۶/۱۶.
۱۵. بیانات در ارتباط تصویری با مداحان و ستایشگران، ۹۹/۱۱/۱۵.
۱۶. بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۲۰/۹۷/۳.
۱۷. بیانات در ارتباط تصویری با رؤسا و مدیران آموزش و پرورش، ۹۹/۰۶/۱۱.
۱۸. بیانات در دیدار جمعی از معلمان و فرهنگیان، ۹۵/۲/۱۳.
۱۹. بیانات در ارتباط تصویری با رؤسا و مدیران آموزش و پرورش، ۹۹/۶/۱۱.
۲۰. بیانات در دیدار مسئولان دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۹۷/۱۱/۰۷.
۲۱. بیانات در دیدار مردم قم، ۹۷/۱۰/۱۹.
۲۲. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۹۵/۰۴/۱۲.
۲۳. بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه امام حسین(علیه السلام)، ۹۸/۰۷/۲۱.
۲۴. بیانات در دیدار شاعران مذهبی‌سرا، ۹۵/۱۲/۰۵.

۲۵. حکم انتصاب اعضای شورای عالی فضای مجازی، ۹۴/۰۶/۱۴.

۲۶. بیانات در دیدار با رئیس و اعضای شورای عالی فضای مجازی، ۹۴/۰۶/۱۶.

۲۷. بیانات در دیدار مسئولان عالی نظام، ۹۶/۰۳/۲۲.

منابع

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، تاریخ دسترسی: ۱۴۰۰/۶/۲۰، نشانی:

<https://farsi.khamenei.ir>

۲. نرم‌افزار حدیث ولایت، تولید مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، تاریخ بررسی: شهریورماه ۱۴۰۰ شمسی.